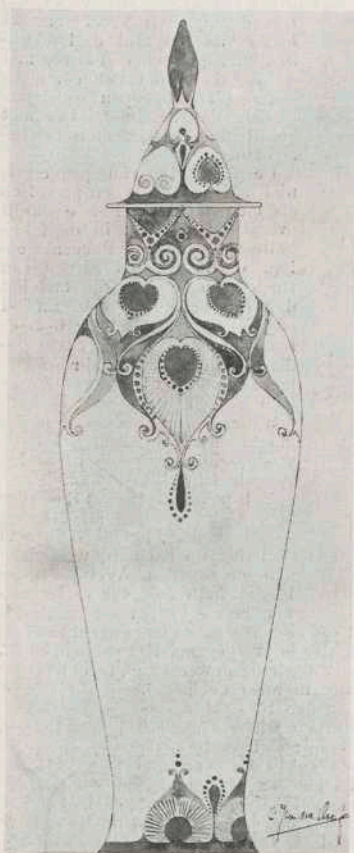

BELANGRIJKE ONDERWERPEN

A M P H O R A .

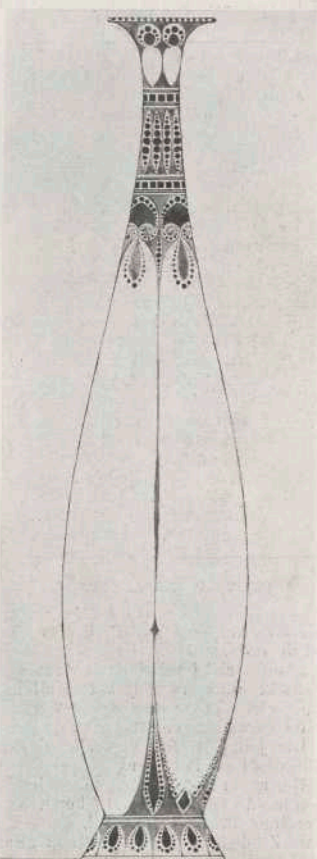

Ontwerp van Van den Hoef, gemaakt voor „Amphora”.

Wanneer men uit den trein tusschen Leiden en den Haag, op het baanvak tusschen het station van Leiden en de brug bij De Vink, naar de zijde van den Rijn uitziet, dan wordt men op den strook gronds tusschen het water en den spoor-dijk een groote steenen cementsteenfabriek gewaar; men zal zich zeker wel herinneren, dat daar hooge ovens met trechtervormige schoorsteenen staan, dat zich daar op een open terrein groote hopen steenen bevinden, en dat daar groote cementsteenen ringen voor waterputten te drogen zijn gezel.

Dit kijkje nit den trein is duizenden reizigers met den Hollandschen Spoor welbekend.

Maar sinds eenigen tijd, niet langer dan het eind van het vorige jaar, heeft die cementsteenfabriek aan den Leidschen kant een flankeering gekregen van een nieuw gebouw, eveneens van fabriekachtig aanzien: het is een grijs, geportland, loodsachtig gebouw, welks muurvlak, met

Ontwerp van Van den Hoef, gemaakt voor „Amphora”.

spaarzame ramen, beornamenteerd is met blauwe, gestileerde lijnen, die de eentonigheid van het grijze gevelvlak breken; dit gebouw is gedekt door een groot, laag neerstolpend pannendak; en in dit pannendak is door middel van pannen van een andere kleur het woord „Amphora” aangebracht.

„Amphora”... men weet wel, dat dit de benaming was van een groote vaas bij de Grieken en Romeinen in gebruik, die dienst deed om wijn, en later om er de asch van afgestorvenen in te bewaren.

Welnu, deze naam hebben de eigenaren van de fabriek „Amphora” gekozen, om den aard

van „Amphora” is dan ook een zoon van dezen auteur.

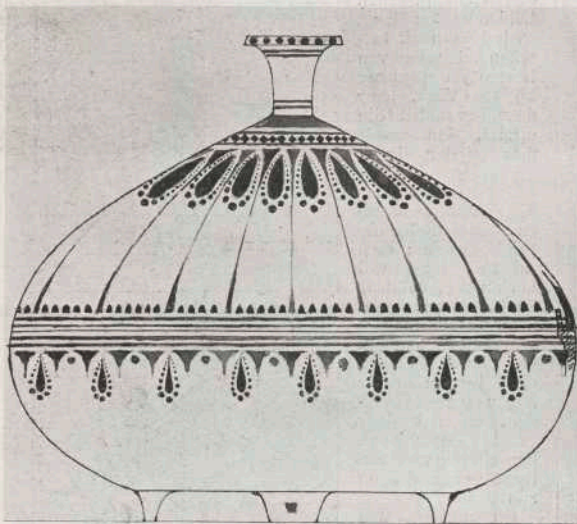
De heer Van Sillevoldt is, wat zijn naam betreft tenminste, tot nu toe minder bekend geweest, ofschoon hij een, in de kringen der Nederlandsche kleibewerkeren toch zeer bekenden naam voert. Want de vader van den firmant van „Amphora” is eigenaar van een pannenfabriek te Oegstgeest, die een goede reputatie geniet.

En 't is op die pannenfabriek, dat de heer Van Sillevoldt Jr. zijn eerste opleiding in het vak der kleibewerking heeft genoten. Wat natuurlijker, zouden we willen zeggen, dan dat de zoon werd opgeleid in het bedrijf van den vader, die een jeugdige werkkraft aan het hoofd van zijn zaak best gebruiken kon, die zich niet alleen met de fabrikatie der pannen, maar ook met 't aanknoopen en onderhouden der handelsrelaties met architecten en aannemers kon bezighouden.

De fabrikatie van pannen is niet zóó eentoonig en prozaïsch als men wel denkt. Poëzie schuilt overal en zoo ook in de fabrikatie van pannen en dakornamenten, d. w. z. in het kiezen van fraaie ornamenten, die met het dak een geheel vormen. En het is juist deze poëzie die hem er toe gebracht heeft meerdere studie van de kleiwarenfabrikatie te maken, om het mooiere en ook technisch lastiger werk te kunnen produceeren. En zoo is hij langzamerhand gekomen tot de voorbereiding van de thans bestaande fabriek „Amphora”.

Het pannenbedrijf is dus voor hem niet geestdoodend geweest — integendeel, het heeft in hem de liefde tot het aardewerk doen geboren worden. Wel geeft hij toe, dat het faiencevak veel schooner is en hem meer aantrekt, maar niet *dit* alleen is de reden geweest waarom hij tot dit vak is overgegaan. Het pannenbedrijf, mag vroeger eentoonig geweest zijn, tegenwoordig is dat geenszins meer het geval.

Zag hij in den Haag of Amsterdam in de étalages der groote winkels faience uitgestald staan, dan dacht hij: dat is toch maar je wáre, dat wordt toch ook maar van klei gemaakt! En in die faience kreeg hij pleizier en liefhebberij. Kwam hij in den Haag, dan kon hij niet nalaten naar den hoek van de Hoogstraat en de Plaats te loopen en eens lekker, op zijn gemak voor de groote ramen van het magazijn van Philipona te slenteren en heen en weer te loopen; daar verlustigde hij zich dan in het faience

ONTWERP VAN VAN DEN HOEF, GEMAAKT VOOR „AMPHORA”.

der voorwerpen aan te duiden, welke zij er doen fabricereen.

„Amphora” bij Leiden is dan ook een faience-fabriek, waar twee jonge Hollanders trachten en zoeken om voorwerpen van schoonheid te doen vervaardigen.

Die jonge Hollanders zijn de firmanten Van Sillevoldt en Perelaer.

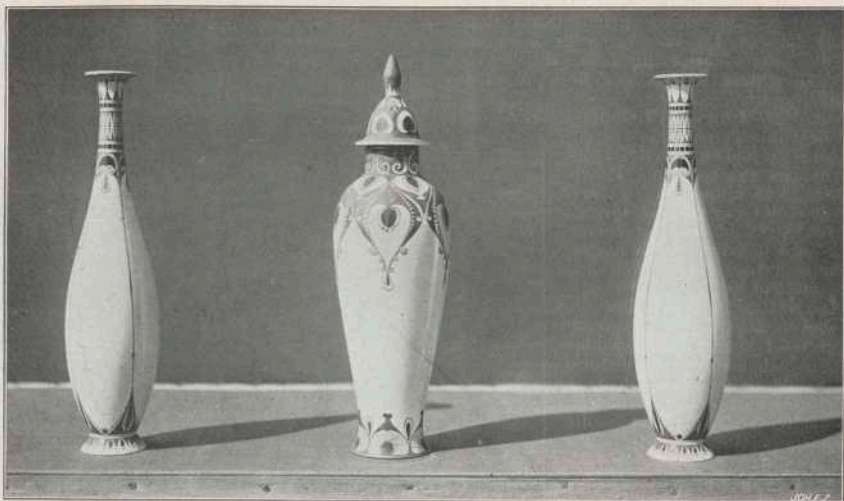
De naam van laatstgenoemde is bij het romanlezend publiek welbekend, want de naam Perelaer doet ons dadelijk denken aan „Borneo van Zuid naar Noord” en aan „Baboe Dalima”, Indische romans van wijlen den majoor van het Indische leger Th. Perelaer, die indertijd veel opgang hebben gemaakt. De firmant

AANZICHT DER FAIENCEFABRIEK „AMPHORA“ TE OEGSTGEEST.

KANTOOR DER FAIENCEFABRIEK „AMPHORA“ TE OEGSTGEEST.
(Links de heer van Sillevoldt, rechts de heer Porelaer.)

EEN-STEEL VAZEN VAN „AMPHORA”. (Ontwerp van J. v. d. Hoef).

HET SCHILDERS-ATELIER DER FAIENCE-FABRIEK „AMPHORA” TE OEGSTGEEST.

van Rozenburg, van De Distel, van Delft en in het vijfentigste en zuiver gemodelleerd Copenhagens fafence. En zoo waren de zakenreizen voor de pannenfabriek, die hem naar de groote steden brachten, telkens een bron van nieuw genot.

Maar 't bleef niet bij 't smullen met de oogen voor de winkelruit; zijn vingers begonnen te jeuken en wilden hun deel hebben van het genot. Zooals de heer Van Sillevoldt ons verklaarde, kon hij er niet „afblijven”. Hij zou en wilde ook probeeren om fafence te maken; thuis had hij klei in overvloed en een oven ook.

En zoo trok hij aan 't werk.

Maar wat zal dat in den beginne een zoeken, scharrelen en knoeien zijn geweest voordat hij er achter was, de behandeling der materie goed kende, de handigheid had, op de hoogte was van de trucs en kleine zelfgevonden geheimpjes, die elke manipulatie van een te bewerken stof meebrengen! Toch ontmoedigde hem de serie van mislukkingen en teleurstellingen niet, die in den aanvang ook zijn deel was; hij had wel eens oogeblikken, dat hij moedeloos dacht 't nooit te zullen leeren en er over dacht den boel er maar bij neer te gooien. 't Leek toch nergens op! Maar wanneer hij bij een volgende proef dan een stapje verder was gekomen, dan wakkerde zijn lust en energie weer op.

Zoo bleef hij dan volhouden.

Totdat het geluk hem de hand reikte en te hulp kwam.

Juist in dien tijd werd aan de fabriek een modelleur verbonden voor het boetseeren van pannen, wanneer er nieuwe modellen noodig waren.

En dat was precies wat de heer Van Sillevoldt noodig had: — boetseeren en modelleeren wilde hij ook leeren. Zooveel als zijn tijd 't hem toeliet, was hij nu om en bij dezen modelleur, om te zien hoe deze zijn werk deed en om af te kijken wat er voor hem te leeren viel. Maar daar bleef 't niet bij: hij ging te Leiden een avondcursus in het boetseeren volgen, schafte zich technische boeken over de fafencekunst aan, die hij met aandacht bestudeerde, bracht een bezoek aan de fafencefabriek in Duitschland om zich steelsgewijze op de hoogte van eenige vakbizonderheden te stellen, en . . . toen ging hij aan den slag.

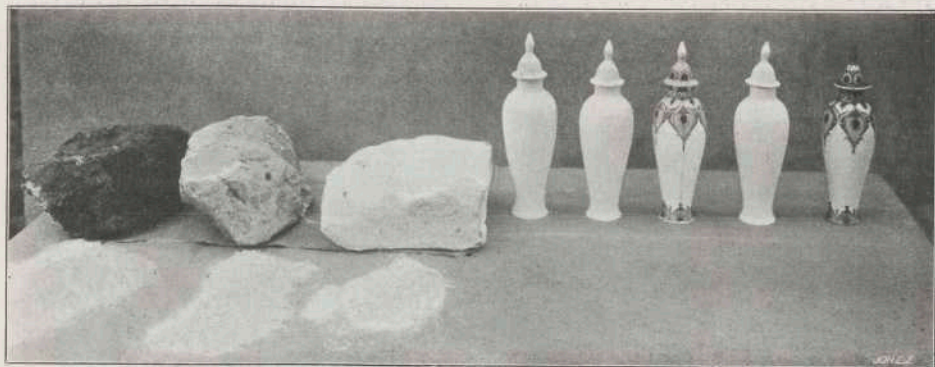
Eerst nam hij proeven met tegels, en toen dat ging, durfde hij ook 't maken van vazen en borden aan. De noodige machines bezat hij toen echter nog niet en alles ging nog zeer primitief; 't gebeurde in een emmertje of tobbeetje; maar hoe gebrekkig dan ook, 't lukte, en 't lukte steeds béter.

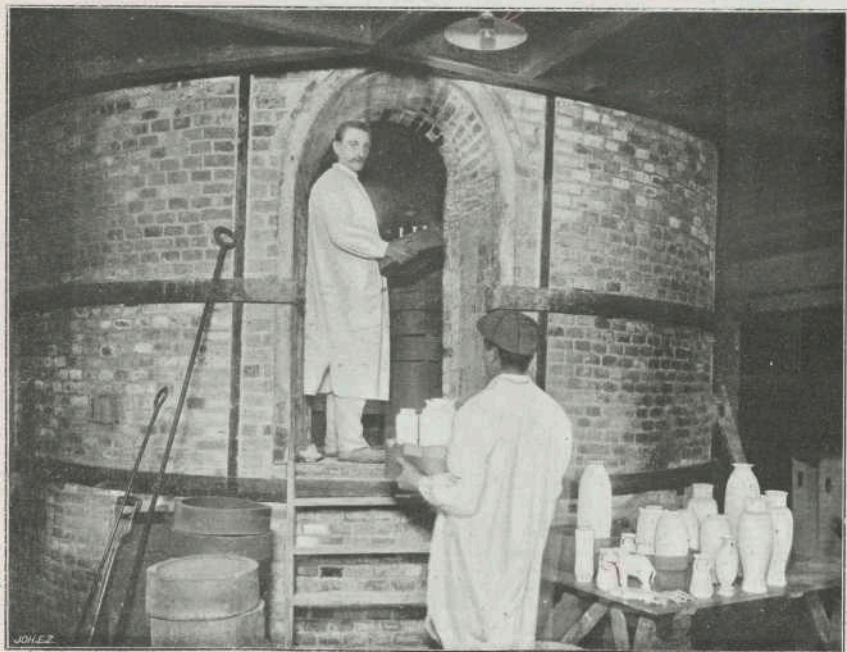
DE MODELMAKER AAN HET WERK.

Dit gaf hem moed om door te zetten.

Ja, we herhalen 't, 't lukte hem, maar wat hij in die scharrel- en zoekjaren produceerde, was toch nog niet van dien aard, dat 't geschikt was om in den handel te brengen. We hebben eenige van de voorwerpen uit die knutseljaren, die hij uit de aardigheid nog bewaart, bij den

KLEI EN VAZEN VOOR EN NA HET BESCHILDEREN.

HET VULLEN VAN DEN OVEN.

heer Van Sillevoldt gezien, maar men kan niet nalaten om te glimlachen om de naïve onbeholpenheid van die vaasjes, met meer zweet en inspanning gemaakt dan de zooveel mooiere voorwerpen, die „Amphora” nu produceert. Maar 't kón toen niet anders. Ofschoon de aanleg er was, de technische vaardigheid al kwam en de liefhebberij bij 't slagen der pogingen steeds toenam, bleef er nog één struikelblok op den weg naar het welslagen bestaan.

Dat was een behoorlijke uitrusting om goede

de grens van Oegstgeest, en — gelijk we in den aanvang reeds zeiden — gelegen tusschen den spoordijk van de lijn Leiden-den Haag en den Rijn, dat daarom juist zoo geschikt is gelegen, omdat 't hier mogelijk is de grondstoffen, als klei, kolen enz., per scheepsgelegenheid over den Rijn aan te voeren, terwijl de nabijheid van het station te Leiden zeer geriefelijk is voor de verzending der produkten.

Het plekje was dus mooi gekozen.

Maar ook in 't verkrijgen van geschikte arbeids-

VAZEN EN EEN COUPE.

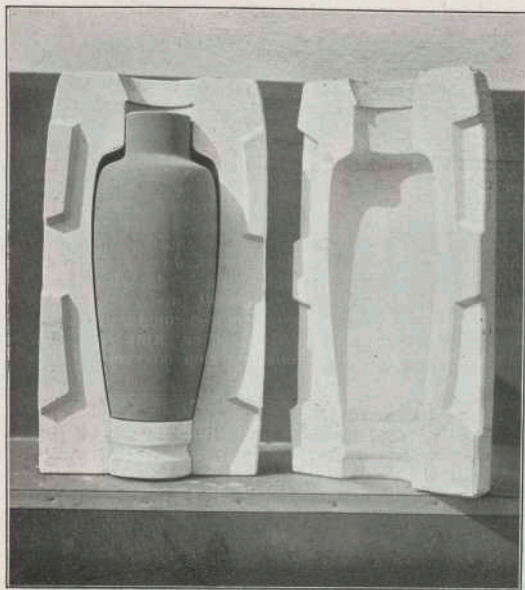
faience te maken: machines, ovens, modellers, gieters, schilders, enz.

Wilde er in ernst iets van zijn liefhebberij in het faiencevak komen, dan was er maar één oplossing, één uitweg, nml. het stichten van een fabriek; bovendien maakten verschillende omstandigheden het noodzakelijk een geheel nieuwe fabriek, afgescheiden van de pannenfabriek, op te richten.

En hij waagde 't!

De heer Perelaer trad als compagnon toe en een geschikt terrein was weldra gevonden, nml. een strook gronds bij Leiden, juist even over

krachten, geschoold in het faiencevak, waren de compagnons zeer gelukkig. Er zijn nml. in de laatste jaren verscheiden faiencefabrieken in ons land ontstaan, die een ras van bekwame faiencewerkers hebben gekweekt. Maar die fabrieken hebben niet allen even voorspoedig gewerkt; er zijn er, die hun produktie hebben moeten inkrimpen, en één — die te Purmerend — heeft het bedrijf zelfs al moeten staken. Door deze omstandigheden heeft er nogal eens mutatie plaats onder dit soort van ambachtslieden en ook onder de schilders, die de versieringsmotieven op de voorwerpen schilderen moeten. En

PAS GEGOTEN VAAS IN DEN GIETFORM (DIE OPEN STAAT) VOORDAT ZE IN DEN OVEN GAAT OM GEBAKKEN TE WORDEN.

hierdoor waren de heeren Van Sillevoldt en Perelaer in de gelegenheid zich een corps uiterst bekwame werkkrachten aan te schaffen, die, omdat zij het vak niet meer behoeften te leeren maar het bij anderen reeds grondig geleerd hadden, geen voorwerpen en baksels in den beginne bedierven, maar dadelijk, van den aanvang af, faience leverden, dat uit een technisch oogpunt beschouwd, aan alle eischen voldeed.

Maar ook nog uit een ander oogpunt werd „Amphora” onder een gelukkig gesternte geboren.

We bedoelen uit het oogpunt der artistieke verzorging.

De jeugdige compagnons begrepen dadelijk en heel goed, dat 't noodzakelijk en een levenskwestie voor hun

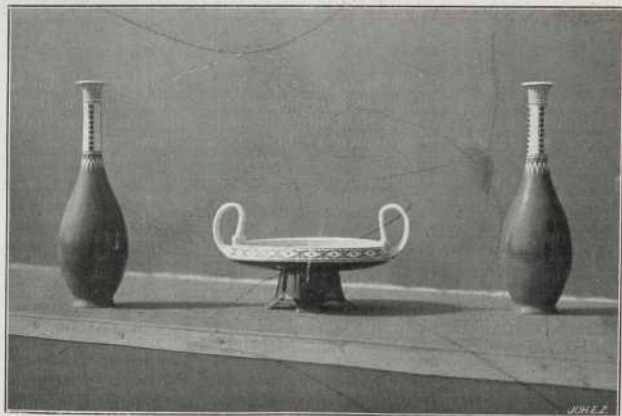
fabriek was, dat hun faience, ook wat artistieke kwaliteit betreft, tegen dat van reeds bestaande en geïntroduceerde fabrieken zou moeten kunnen opwegen.

Zij zagen dus in, dat zij een artiest aan hun werkplaatsen moesten verbinden.

De eerste de beste sierkunstenaar is daar echter niet voor te gebruiken, hoe bekwaam hij overigens ook moge wezen. Neen, daarvoor is noodig een artiest, die de eigenaardige eischen van het faiencewerk kent; die bij 't ontwerpen van nieuwe vormen en modellen ook moet kunnen beoordeelen of zijn ontwerpen in klei uit te voeren zijn en niet op eigenaardige technische moeilijkheden van de grondstof en de bewerking sluiten; die uit ondervinding weet, hoe de kleuren zich in den oven gedragen en houden; en die dus, op straffe van 't mislukken van geheele baksels, op de hoogte is van alles, waarop hij, behalve als artiest, ook uit een vakoogpunt te letten heeft.

En zoo iemand vonden zij in den sierkunstenaar J. van den Hoef, een sierkunstenaar die al sinds jaren zijn sporen op het gebied van het faiencewerk heeft verdiend door zijn kolaboratie aan andere faiencefabrieken in ons land.

Honderden, en nog eens honderden kennen zijn werk zonder 't misschien te weten. Zoo is hij de ontwerper van een modern theeservies, dat men tegenwoordig heel veel ziet en dat zelfs in Duitsch-

EEN COUPE EN TWEE VAZEN. (Ontwerp J. v. d. Hoef.)

land nagemaakt en dan hier weer verkocht wordt: — een zeer eenvoudig en rustig ontwerp van een kleine versiering van geel en groen blokvormig ornament, heel even op één plaats of op beide zijden van de kopjes, het theepotje, melkkannetje enz. aangebracht.

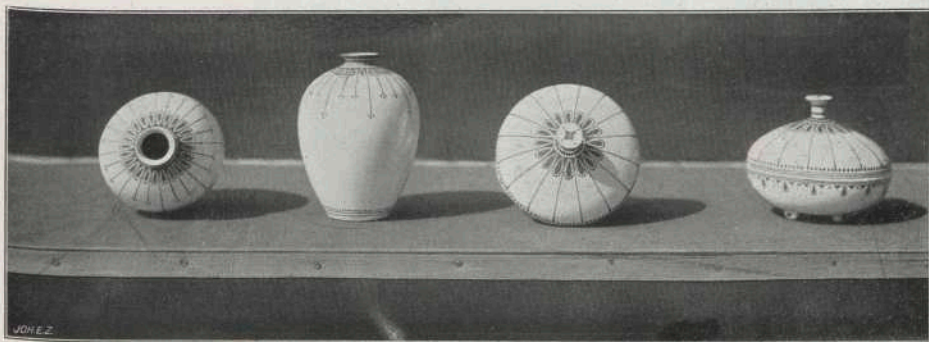
Ofschoon dit mogelijk zijn meest bekend en populaire ontwerp in fatencewerk is, heeft hij zich toch als sierkunstenaar een nog meer gewaardeerde reputatie gemaakt als de schepper van allerlei andere, maar rustige en fijn gekoncipieerde voorwerpen van sierkunst.

J. van den Hoef is een dier artiesten, die genoeg heeft van dien gewilden eenvoud in het sierkunstenaarswerk, een eenvoud die uit zielearmoe en inwendige leegheid van den ontwerper voorkomt, maar geen ziele-aspekt is van den kunstenaar. De moderne sierkunst is den laatsten tijd al genoeg gebukt gegaan onder die tot een

„Amphora” naar de gegevens van Van der Hoef zijn uitgevoerd, hebben we ter verduidelijking in den tekst opgenomen.

Maar behalve aan de artistieke verzorging en versiering wordt door de heeren Van Sillevoldt en Perelaeer ook zeer groote aandacht besteed aan de technische uitvoering van hun fabrikaat.

Het is een bekend feit, dat de techniek een der hoofdrollen in het fatencevak speelt. Al heeft men de bekwaamste werklieden en plaatst men die bij elkaar op een fabriek, dan kunnen zij toch niets goeds voortbrengen zonder den technischen leider. De mooie roomkleurige ondergrond van het „Amphora”-werk, de moderne tinten in de kleuren der versiering — dat alles is het werk der techniek en maakt juist, dat de ontwerpen van Van den Hoef zoo gunstig uitkomen. De ontwerper bedoelt 't zoo en „Amphora” moet zorgen, dat 't volgens zijn zien en voelen uitge-

EEN VAASJE EN EEN BONBONNIERE OPZIJ EN VAN BOVEN GEZIEN. (Ontwerp van J. v. d. Hoef.)

stelsel, een mode verheven eenvoud van koude kunstenaars, die inwendig niets beleven, niets te zeggen hebben, en in magere lijntjes, in iele kleurtjes en rachelieke ornamentjes hun eigen holheid uitzeggen, hun gebrek aan warmer gevoel met decadent dandynisme verkondigend als een uiting van verjind intellectualisme, van stijlvol hooger geestesleven.

Van die koude, systeemzoekende sierkunstenaars moet hij niets hebben. Hij zoekt warmte in eenvoud, rijkdom in verjinde ingetogenheid, beschaafde gekompliceerdheid, die zich toch duidelijk uitspreken blijft, zoodat men het versieringsmotief in alle details kan volgen — een sierkunst bovendien, die niet het gehele voorwerp in beslag neemt maar een *hulp*kunst, een aanvullende kunst blijft, het voorwerp het voorwerp doet blijven; 't alleen sierend met aangebrachte lijn en kleur.

Eenige afbeeldingen van ontwerpen, die door

voerd wordt. En dat dit volkomen naar den zin van Van den Hoef uitvalt, komt omdat men op de „Amphora”-fabriek dien kunstenaar begrijpt en diens werk ook voelt. Dit is dan ook de oorzaak, dat, volgens zijn eigen verklaring, zijn werk nergens zoo goed is uitgevoerd als bij de heeren Van Sillevoldt en Perelaeer.

En dit alles is bereikt niettegenstaande de werklieden in den beginne — die meenden 't beter dan de heer Van Sillevoldt te weten — achter zijn rug zeiden, dat er van de baksels niets terecht zou komen. Vreemd stonden zij dus te kijken toen het welgeslaagde resultaat voor den dag kwam en zij dus wel vertrouwen moesten hebben in zijn technische kennis.

De technische bekwaamheid, welke zich in het werk van „Amphora” uitspreekt, heeft haar bovendien in staat gesteld met haar fabrikaat twee overwinningen op de fabriekaten van andere fatencemakers te behalen.

De eerste overwinning is, dat het faience van de heeren Van Sillevoldt en Perelaer geen craquelures vertoont. In het glazuur, dat het faience bedekt, heeft men zeker wel eens duizenden en duizenden barstjes gezien, die het in een oneindig aantal kleine stukjes verdeelen; in het faience van de bekendste Hollandsche fabrieken treft men dit wel aan. Maar dit mag niet; 't is een fout, die er alleen door technische bekwaamheid is uit te halen; 't ontsiert het werk.

Het fabrikaat van „Amphora” heeft dit gebrek niet: 't is den compagnons gelukt dit euvel te overwinnen; het „Amphora”-werk barst niet in het glazuur, waar de compagnons niet weinig — en terecht — trotsch op zijn.

En de tweede overwinning is, dat hun faience niet poreus is.

Sommige faience-vazen, bestemd om bloemen in te zetten, lekken wanneer men er water in giet, en laten dan leelijke kringen op tafelkleed of schoorsteen achter; we hebben zelfs eens een inktkoker gezien, die de inkt liet doorzweefen! Dit mag ook niet; dit is eveneens een technische fout.

Fabrikanten, die dit euvel niet verhelpen kun-

nen, trachten dit gebrek met een paradox of een uitvlucht goed te praten. Zoo hebben we eens een faience-maker ontmoet, die op onze opmerking, dat een door hem gemaakten melkan het vocht liet doorzweefen, dus lekte, antwoordde: „dan zet je 'm maar ergens neer en gebruikt 'm niet; hij is toch mooi!”

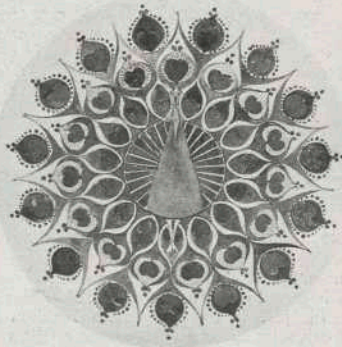
Zij, die zóó redeneeren, verliezen 't allereerste beginsel der logica bij de konstruktie van *gebruiks*-voorwerpen uit 't oog, nml. dat ze ook *gebruikt* moeten kunnen worden voor het doel, waarvoor zij vervaardigd zijn: een watervaas die het water niet houdt, deugt niet; een inktkoker, die de inkt doorlaat, deugt niet.

En in dit opzicht kan en móet het bruikbare met het mooie samengaan.

Dit geschiedt bij „Amphora.”

Haar faience lekt niet.

We gelooven dan ook, dat het faiencewerk van „Amphora”, waarin de artistieke vormen en versiering samengaan met een graad van hooge technische volmaking, waardoor het veel ander faience achter zich laat, een toekomst heeft in ons land, en dat men — wat men noemt — er nog wel meer van hooren zal.

GEMEENTEHUIS TE THOLEN.

Het oudste of eerste gemeentehuis der stad Tholen, waarvan in de geschiedenis gewag gemaakt wordt, werd ten jare 1452 grootendeels door brand vernield, doch eenige jaren daarna terzelfder plaatse door een nieuw gebouw vervangen, dat thans nog voor gemeentehuis dienst doet.

Het gebouw is opgetrokken in oud-Holland schen Renaissance stijl, (zoo lezen we in de Mei-afllevering van „Het Huis”, oud en nieuw, waaraan we deze bijzonderheden en de afbeelding ontleenen); het bevat een schepenen zaal, thans

vergaderlokaal van den gemeenteraad; deze werd eertijds beschouwd als eene gewijde plaats. Daarin toch werd op Sint Servaasdag, 13 Mei van elk jaar bij het veranderen der wet door den Deken of een der Kanunniken de Heilige Mis gelezen, terwijl hare wanden waren behangen met kaarten en schilderijen.

In de voorzaal, thans eene ledige ruimte, hield vroeger de Schepenenbank haar vierschaar. Daar was de plaats der getalberden met den Baljuw aan het Hoofd. Daar had in de XVIIe eeuw nog zitting der later verplaatste balie, om in naam der Grafelijkheid recht te spreken voor Tholens poorters. Ook de Heeren